

Abstract:

Martyniuk V.O. THE LANDSCAPE METRIC EVALUATION OF GEOCOMPLEXES OF PHYSICAL AND GEOGRAPHICAL AREA (ON THE EXAMPLE OF VOLYN POLISSIA).

The issues of landscape mapping to develop strategies for sustainable development of Ukraine and balanced nature use of local areas, including the newly established municipal units "communities" are substantiated in the article. The attention is focused on applied aspects of using landscape maps in the agricultural, mining, forestry, water economical, recreational, ecological and environmental kinds of nature use.

Historical overview of landscape studies in Volyn Polissia is made; approaches and methods of landscape metric evaluation of the geosystems since the end of 60-ies of XX century to the first decade of the twenty-first century are analyzed. Features of formation and development of modern landscapes in Volyn Polissia are expounded.

The landscape map of scale 1: 100000 of Kostopil physical and geographic region (Volyn Polissia) as a model of research territory is presented according to the results of field studies of key areas («Stavy-Korchytske watershed», «Orzhiv», «Lake Marianivske», «Slope of the river valley Sluch»).

Five landscaped areas and 30 kinds of natural complexes of rank stows (landtype association) are allocated. The landscape metric assessment of geocomplexes is implemented, in particular the area of natural systems is calculated and their correlation in percentage, the number of contours, index of fragmentation of landscape contours and landscape factors of complexity and fragmentation.

Cartographic model of Kostopil physical and geographical area is proposed to consider as a basis for the development of landscape planning and balanced nature use of local areas of Volyn Polissia.

The hydrographic component of the landscape can serve as a preventative model of flood risks of this natural area. Further researches should be focused on large-scale mapping of natural territorial complexes in Volyn Polissia and development of the landscape cadastre of the region.

Key words: landscape map, landscape metric rating, natural territorial complex, urotshistshe, Volyn Polissia.

Рецензент: проф. Петлін В.М.

Надійшла 10.11.2016р.

УДК 911.2:502.5(477.82)

Олена МІЩЕНКО

ЛАНДШАФТИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Волинська область розташована в межах двох ландшафтних зон: мішаних лісів і широколистяних лісів. Основними фізико-географічними особливостями ландшафтів області Волинського Полісся є наявність крейдових порід, рівнинність, значний розвиток льодовикових форм рельєфу, карсту, високе залягання ґрунтових вод, розвинута річкова мережа, заозереність, перезволоженість і заболоченість, широкий розвиток долинних ландшафтів.

Ландшафти Волинської височинної області характеризуються як рівнинні та горбисті природно-територіальні комплекси, які виникли серед широколистяних і хвойно-широколистяних лісів де, крейдові відклади, перекриті суцільним плащем лесових утворень на яких сформувались ґрунти чорноземного типу під трав'яною рослинністю та сірі опідзолені під широколистяними, дубово-грабовими лісами.

Ключові слова: природний ландшафт, фізико-географічне районування Волинської області, господарське використання ландшафтів, область Волинського Полісся, Волинська височинна область.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ландшафт, а також більші і менші за нього одиниці ландшафтного поділу є об'єктом дослідження науки ландшафтознавство. Він характеризується як територіально визначена природна система, що складається із взаємопов'язаних, взаємодіючих та взаємообумовлених компонентів, які розвиваються як єдине ціле під впливом природних фізико-географічних процесів. Розрізняють природний і антропогенний ландшафти. Останній на відміну від природного характеризується наявністю результатів діяльності людини та різним ступенем змінності природних компонентів.

Волинська область характеризується неоднорідністю фізико-географічних умов, які змінюються з півночі на південь, що зумовило формування різноманітних ландшафтних систем й різні ступені просторового їх освоєння.

Вивчення і аналіз природних ландшафтів Волинської області, пізнання закономірностей формування і поширення, а також пошук шляхів їх раціонального й збалансованого використання зумовили вибір теми нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ландшафтів Волинської області присвячені наукові роботи багатьох науковців. Одними з найперших стали праці П. Тутковського [13], П. Климовича [5; 6], В. Гаврилюка [2], К. Геренчука [3]. Пізніше за редакцією К. Геренчука опублікована колективна монографія «Природа Волинської області», в якій виділено й описано 10 ландшафтних районів й 10 ландшафтних місцевостей [16], С. Кукурудзою виконане ландшафтне дослідження на рівні ландшафтних місцевостей Волинської області й розроблена методика

середньомасштабного картографування геокомплексів [8]. В останні десятиліття з'явилася низка наукових праць присвячених як природним так і антропогенним ландшафтам Волині та ступеню їх перетвореності. О. Мариничем і П. Шищенком [14] опубліковано підручник, в якому подана характеристика ландшафтних областей, зокрема Волинського Полісся та Волинської височинної, І. Койною [7], Н. Тарасюк Ф. Тарасюк [12] досліджено антропогенну трансформацію ландшафтів Західного Полісся, Ю. Карпець – ландшафтну структуру Волинської височини [4], О. Міщенко [10] – еколого-господарську організацію ландшафтів Волинської області у розрізі їх функціонального призначення.

Мета і завдання. Метою статті – дослідження особливостей розташування та господарське використання природних ландшафтів Волинської області.

Для досягнення цієї мети вирішувалися такі **завдання**:

- дослідити існуючі схеми фізико-географічного районування Волинської області;
- проаналізувати особливості поширення

й господарського використання ландшафтів Волинського Полісся;

- проаналізувати особливості поширення й господарського використання ландшафтів Волинської височинної області.

Виклад основного матеріалу. Фізико-географічне районування є методом комплексних географічних досліджень, що дозволяє виявити просторову диференціацію ландшафтів на об'єктивно існуючі регіональні ландшафтні одиниці і врахувати при раціональному і збалансованому природокористуванні [9].

Нині науковцями використовуються різні схеми фізико-географічного районування щодо поділу території Волинської області. Так за схемами К. Геренчука [3] та С. Кукурудзи [1] в межах Волинської області виділено мішано-лісову тобто поліську і лісостепову ландшафтні зони. На початку 2000 років було виділено зону широколистяних лісів, яка поширена на заході України і є східним продовженням цієї зони в межах Європи [9]. Тому, доцільно використовувати фізико-географічний поділ Волинської області, в межах мішано-лісової та широколистої ландшафтних зон.

Таблиця 1

Фізико-географічне районування Волинської області

Автори фізико-географічного поділу			
№ п/п	К. Геренчук	С. Кукурудза	О. Маринич, Г. Пархоменко та ін.
Ландшафтні райони			
1	Верхньо-Прип'ятський	Заболотівський	Верхньо-Прип'ятський
2	Шацький	Мукошинський	Нижньостирський
3	Любомль-Ковельський	Старовижівський	Любомльсько-Ковельський
4	Маневицький	Камінь-Каширський	Колківсько-Сарненський
5	Турійський	Новочервищенський	Маневицько-Володимирецький
6	Цуманський	Шацький	Турійсько-Рожищенський
7	Колківський	Любомльський	Ківерцівсько-Цуманський
8	Луцький	Луків-Буценський	Нововолинсько-Сокальський
9	Іваничівський	Поворський	Локачівсько-Торчинський
10	Горохівський	Маневицький	Олицько-Рівненський
11	–	Оваднівський	Горохівсько-Берестечківський
12	–	Озерянський	–
13	–	Ківерцівський	–
14	–	Нововолинський	–
15	–	Локачинський	–
16	–	Горохівський	–
17	–	Олицький	–
18	–	Берестечківський	–

Як бачимо з табл. 1. у Волинській області науковцями виділялася різна кількість фізико-географічних районів. Так у колективній монографії «Природа Волинської області» за редакцією К. Геренчука їх виділено 10, С. Кукурудзою на карті фізико-географічне районування Волинської області – 18, О.Мариничем, Г.Пархоменко та ін. у науковій праці «Удосконалена схема фізико-географічного районування

України» – 11.

Отже, Волинська область відповідно до сучасної схеми фізико-географічного районування розташована в межах двох ландшафтних зон: мішаних лісів, де виокремлюють область Волинського Полісся і широколистяних лісів, куди належить Волинська височинна область. Межа між природними областями проходить по лінії Устилуг-Володимир-Волинський-Хо-

рохорин-Кульчин-Ківерці-Олика, тобто там, де водно-льодовикові відклади (піски різнозернисті, супіски) межують з лесовими суглинками, супісками.

У просторовому розподілі природних ландшафтів Волинської області можна виділити чотири рівні. Найнижчий рівень займають заплавні лучно-болотні ландшафти, що сформувалися у верхів'ї р. Прип'ять та її приток. Тут переважають лучні та заплавні урочища з злаково-осоковими травами на торф'яно-болотних ґрунтах та торфовищах. Наступний ландшафтний рівень утворюють природно-територіальні комплекси надзаплавних терас, де абсолютні висоти пересічно фіксуються на позначці 200 м. Тут значну роль відіграють урочища борів та суборів із зеленомоховими та чорничниковими сосняками на дерново-слабопідзолистих ґрунтах. Третій рівень займають нетерасовані схили, сформовані в умовах лесової височини на чорноземах опідзолених, або сірих опідзолених ґрунтах. Вони розорені, оскільки традиційно використовуються у сільському господарстві. Четвертий рівень приурочений до півдня Волинської лесової височини й характеризується найбільш почленованою поверхнею й поширенням ярів і балок. Тут фіксуються ландшафтні місцевості пологовипуклих та вузькогребневих вершин лесових пасом на чорноземах опідзолених і сірих опідзолених ґрунтах. Висока родючість ґрунтів цих ландшафтів зумовила активне їх освоєння й сільськогосподарське використання.

Основними фізико-географічними особливостями ландшафтів області Волинського Полісся є наявність крейдових порід, рівнинність, значний розвиток льодовикових форм рельєфу, карсту, високе залягання ґрунтових вод, значні показники густини річкової мережі та заозерності, перезволоженість і заболоченість, широкий розвиток долинних ландшафтів. Суттєвий вплив на генезис ландшафтів Волинського Полісся мали зледеніння та стік льодовикових вод у четвертинному періоді. Тут спостерігаються гляціальні, флювіогляціальні, флювіально-озерні та болотні відклади. В рельєфі розрізняють рівнини: алювіальні голоценові заплави, першої і другої надзаплавних терас верхньочетвертинного віку, водно-льодовикові, де фіксуються флювіогляціальні пологохвилясті поверхні дніпровського зледеніння, льодовикові, представлені кінцево-моренними горбисто-грядовими поверхнями дніпровського зледеніння.

Протягом тривалого часу природні ландшафти Волинського Полісся набували певних

змін в процесі господарської діяльності людини. Інтенсивні перетворення ландшафтів Волинського Полісся почалися у 60-х роках й визначалися активним розвитком промисловості, транспортної мережі, осушенням поліських ґрунтів, екстенсивним веденням сільського господарства, зменшенням площ лісу. Проведення рубок головного користування, створення штучних лісонасаджень призвело до зміни мікроклімату ландшафтних систем, їх фауністичного та флористичного складу. Провідним чинником зміни лучних комплексів є осушувальна меліорація і перевипас. Однак, такі процеси як заболоченість, перезволоження, карст подекуди стримують розвиток антропогенної діяльності на цій території.

Для аналізу і характеристики ландшафтних систем Волинської області нами використовувався картографічний матеріал С. Кукурудзи [1]. У межах поліської частини області до найпоширеніших ландшафтних місцевостей належать зандрові рівнини із зеленомоховими й чорничниковими сосняками з домішкою дрібнолистяних порід на дерново-слабо- і середньо-підзолистих ґрунтах, що частково розорані. Вони охоплюють пересічно 26% площі області й складені флювіогляціальними, подекуди озерно-алювіальними і озерно-болотними відкладами. Строкатість порід, різні умови зволоження зумовили мозаїчність ґрунтового покриву цієї території, який зазнав значних меліорацій, проте в господарському відношенні використовуються слабо.

До субдомінантних ландшафтних місцевостей належать заболочені заплави з різнотравно-осоковими та злаково-осоковими луками на торф'яно-болотних ґрунтах та торфовищах. Вони становлять 15% площі області й відзначаються численними заплавними озерами, складною мережею стариць, значним меандруванням річок. Не дивлячись на те, що заплави річок Прип'ять, Турія, Стохід мають густу мережу осушувальних каналів, вони характеризуються доброю природною збереженістю й наявністю видового біорізноманіття, що зумовило високий коефіцієнт заповідності цих природно-територіальних комплексів. Ландшафтні місцевості нерозчленованих перших та других терас з різнотравно-злаково-осоковими луками й чорничниковими сосняками на дерново-слабо- і середньо-підзолистих ґрунтах, які частково розорані охоплюють 15% площі Волинської області. Вони поширені вздовж річок Волинського Полісся, зокрема: Прип'ять, Західний Буг, Стир, Стохід, Турія, Вижівка. Тут проведені осушувальні меліорації, які сприяли розширенню посівних площ й зміні

ландшафтних систем.

В межах Волинського Полісся повсюдно у вигляді невеликих островів на площі пересічно 6% фіксуються місцевості денудаційних рівнин, що складені карбонатними породами, подекуди перекриті водно-льодовиковими відкладами з різнотравно-злаково-осоковими луками і дубово-сосновими лісами на дернових карбонатних і дерново-слабо-підзолистих ґрунтах. Денудаційні форми рельєфу тут утворені окремими плоскими горбами і грядками й розділені заболоченими пониженнями з озерами і річковими долинами. В умовах Волинського Полісся денудаційні поверхні є цінними для сільськогосподарського використання. На півдні Волинського Полісся пересічно 3% області охоплюють ландшафтні місцевості слабологих схилів з карстовим мікрорельєфом, покриті в минулому різнотравно-злаковими луками і дубово-сосновими лісами на дерново-карбонатних ґрунтах. Наявність крейдових відкладів зумовлює розвиток карстових процесів й відповідних форм рельєфу. Внаслідок порівняно високої як для Полісся родючості ґрунтів ці ландшафти значною мірою розорані. Невеликі площі (5%) охоплюють ландшафтні місцевості межирічних понижень, з осоковими луками і трав'яно-сфагновими болотами на торф'яно-болотяних ґрунтах і торфовищах, що частково осушені. У вигляді невеликих островів в результаті дії льодовика сформувалися місцевості кінцево-моренних гряд з дубово-грабовими лісами з домішкою сосни на дерново-слабо- і середньо-підзолистих ґрунтах, а також водно-льодовикових валів (оз) з дубово-сосновими і вільхово-березовими (вторинними) лісами на дерново-слабо-підзолистих ґрунтах, що частково розорані. Внаслідок перевиювання водно-льодовикових та алювіальних пісків на заході, сході та центрі Волинської області простежуються місцевості еолових пасм і горбів з сосняками лишайниковими і вересовими з домішкою ялівника на дерново-скрито- і слабо-підзолистих ґрунтах. Незначні дюни фіксуються на терасі р. Західний Буг. Особливої уваги заслуговує урочище «Татарські Гори», розташоване на берегах затоки Бужня (озеро Світязь). Воно відзначається великою кількістю донних полів, сформованих на хвилясто-горбистій дефляційно-аккумулятивній рівнині.

Ландшафти Волинської височинної області суттєво відрізняються від Волинського Полісся. Це рівнинні та горбисті території, які виникли серед широколистяних і хвойно-широколистяних лісів де, крейдові відклади, перекриті суцільним плащем лесових утворень

на яких сформувалися ґрунти чорноземного типу під трав'яною рослинністю та сірі опідзолені ґрунти під широколистяними, дубово-грабовими лісами. Долинами Західного Бугу та Стиру Волинська височинна область поділена на кілька частин, що відрізняються абсолютними висотами та особливостями рельєфу. Просторова ландшафтна структура цієї території досить строката й визначається поєднанням вододільних, плакорних широколистянолісових, надзаплавно-терасових і заплавних природних територіальних комплексів.

Одним із провідних чинників антропогенної перетворюваності ландшафтів Волинської височинної області є висока освоєність й заселеність. Помірний клімат й гідрологічний режим, найбільш родючі в регіоні сірі опідзолені ґрунти, особливо темно-сірі опідзолені та чорноземи опідзолені сприяли суцільній розораності інтенсивно почленованих ландшафтів Волинської височинної області та формування ярково-балкових форм. Однак, збільшення відносних перевищень, наростання інтенсивності ерозійних процесів, глибше залягання ґрунтових вод як головного джерела водопостачання населення, зумовили подекуди погіршення агрокліматичних умов.

Вдвож річок Луга, Липа, Стир на площі пересічно 6% сформувалися ландшафтні місцевості заплав річок Волинської височини з різнотравно-злаково-осоковими та різнотравно-злаковими луками на лучно-болотяних, дернових оглесних ґрунтах і торфовищах, які зазвичай осушені. На південному заході області на площі 3% в долині річок Західний Буг та Луга фіксуються місцевості нерозчленованих перших та других лесових терас із чорноземами неглибокими малогумусними й опідзоленими під орними угіддями на місці дубово-грабових лісів. Найбільшими абсолютними висотами й глибоким ерозійним розчленуванням відзначаються місцевості вершин лесових пасом, які в минулому були покриті дібровами з домішкою інших листяних порід, на чорноземах опідзолених, подекуди неглибоких малогумусних, а також сірих опідзолених ґрунтах. Вони охоплюють 5% Волинської області й повсюдно розташовані в межах Волинської височини; унаслідок високої родючості – зазвичай розорані. Динамічно повторюються в просторі півдня Волинської області на площі 4% ландшафтні місцевості схилів лесової височини з фрагментарними судібровами зеленчуковими на чорноземах опідзолених, темно-сірих і сірих опідзолених ґрунтах, які зазвичай розорані. Місцевості лесових межиріч з карстовим мікрорельєфом, що в минулому були

зайняті мішаними дібровами на чорноземах опідзолених і неглибоких малогумусних, зазвичай розорані й пересічно охоплюють площу 2% області.

Висновки. З метою дослідження ландшафтів Волинської області науковцями використовуються схеми фізико-географічного районування К. Геренчука, С. Кукурудзи, О. Маринича, Г. Пархоменка та ін. Після того, коли було виділено зону широколистяних лісів, яка поширена на заході України і є східним продовженням цієї зони в межах Європи, доцільно використовувати фізико-географічний поділ Волинської області в межах мішано-лісової та широколистої ландшафтних зон.

У просторовому розподілі природних ландшафтів Волинської області можна виділити чотири рівні: заплавні лучно-болотні, надзаплавних терас, нетерасованих схилів, вершини лесових пасом.

В умовах Волинського Полісся найбільші площі охоплюють такі ландшафтні місцевості: зандрові рівнини із зеленомоховими й чорничниковими сосняками з домішкою дрібнолистяних порід на дерново-слабо- і середньо-підзолистих ґрунтах, заболочені заплави з різнотравно-осоковими та злаково-осоковими луками на торф'яно-болотяних ґрунтах та торфовищах, нерозчленованих перших та других терас з різнотравно-злаково-осоковими луками й чорничниковими сосняками на дерново-слабо- і середньо-підзолистих ґрунтах.

Просторова ландшафтна структура Волинської височинної області досить строката й жодна з ландшафтних місцевостей за площею свого поширення не перевищує і 10% площі Волинської області. Вона визначається поєднанням заплавних, надзаплавно-терасових, вододільних, плакорних широколистянолісових, лучно-степових ландшафтних систем.

Література:

1. Атлас Волинської області / голова редкол. Н. В. Бурчак ; відп. ред. Ф. В. Зузук. – М. : Комітет геодезії і картографії СРСР, 1991. – 42 с.
2. Гаврилюк В. С. Фізико-географічне районування Західного Полісся // Нариси про природу і сільське господарство Українського Полісся. – К.: Вид-во Київського держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. – 1955. – С. 403–420.
3. Геренчук К. І. Ландшафти західних областей УРСР, питання їх використання, охорони і перетворення. – У кн.: Охорона природи західних областей УРСР. Вид-во Львів.ун-ту, 1966. – 214 с.
4. Карпець Ю. М. Роль тектоніки та геологічної будови у фізико-географічному поділі Волинської височини [Електронний ресурс] / Ю. М. Карпець. – Режим доступу: [www // geopolitika.crimea.edu/arhiv/2013/tom9-v-1/010karp.pdf](http://www.geopolitika.crimea.edu/arhiv/2013/tom9-v-1/010karp.pdf).
5. Климович П. В. Опыт анализа структуры ландшафтов Волинского Полесья / П. В. Климович // Географический сборник. Львов, 1961. – № 6. С. 37–46.
6. Климович П. В. Некоторые особенности ландшафтного районирования Волинского Полесья / П. В. Климович // Географический сборник Львовского ун-та, 1963. Вып. 7. – С. 67–74.
7. Койнова І. Б. Антропогенна трансформація ландшафтних систем західної частини Волинського Полісся : автореф. дис. ... канд. геогр. наук / І. Б. Койнова. – Львів, 1999. – 24 с.
8. Кукурудза С. І. Теоретические и методические проблемы среднемасштабных ландшафтных исследований (на примере Волинской области). Автореф. дис. ... канд. геогр. наук. – Киев, 1979. – 25 с.
9. Маринич О. М. Удосконалена схема фізико-географічного районування України / [О. М. Маринич, Г. О. Пархоменко, О. М. Петренко, П. Г. Шищенко.] // Укр. географ. журн. – 2003. – № 1. – С. 16–20.
10. Міщенко О. В. Еколого-господарська організація території Волинської області / О. Міщенко / Матеріали доповідей Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 15-річчю кафедри Конструктивної географії і картографії Львівського Національного університету імені Івана Франка (Львів, 14-16 травня 2014). – Львів, 2015. – С. 20–24.
11. Природа Волинської області / за ред. К. І. Геренчука. – Л. : Вища шк., 1975. – 147 с.
12. Тарасюк Н. А. Антропогенна трансформація ландшафтів Західного Полісся [Текст] / Тарасюк Н. А., Тарасюк Ф. П. // Природа Західного Полісся та прилеглих територій: Матеріали наук.-практ. конф. м. Луцьк, 22-24 верес. 2005р. – Луцьк : Вежа, 2005. – С. 117–120.
13. Тутковский П. А. Зональность ландшафтов и почв в Волинской губернии. – / П. А. Тутковский // Почвоведение. – 1910. – №3. – С. 235–253.
14. Фізична географія України [Текст] : підручник / О. М. Маринич, П. Г. Шищенко. – К. : “Знання”, 2006. – 511 с.

References:

1. Atlas Volyns'koyi oblasti / holova redkol. N. V. Burchak ; vidp. red. F. V. Zuzuk. – M.: Komitet heodeziyi i kartohrafiyi SRSR, 1991. – 42 s.
2. Havrylyuk V. S. Fyzyko-heohrafichne rayonuvannya Zakhidnoho Polissya // Narisy pro pryrodu i sil's'ke gospodarstvo Ukrayins'koho Polissya. – K.: Vyd-vo Kyivsk'oho derzh. un-tu im, T. H. Shevchenka. – 1955. – S. 403–420.
3. Herenchuk K. I. Landshafty zakhidnykh oblastey URSR, pytannya yikh vykorystannya, okhorony i peretvorennnya. – U kn.: Okhorona pryrody zakhidnykh oblastey URSR. Vyd-vo L'viv.un-tu, 1966. – 214 s.
4. Karpets' Yu. M. Rol' tektoniky ta heolohichnoyi budovy u fzyko-heohrafichnomu podili Volyns'koyi vysochyny [Elektronnyy resurs] / Yu. M. Karpets'. – Rezhym dostupu: [www // geopolitika.crimea.edu/arhiv/2013/tom9-v-1/010karp.pdf](http://www.geopolitika.crimea.edu/arhiv/2013/tom9-v-1/010karp.pdf).
5. Klymovych P. V. Opyt analiza struktury landshaftov Volynskoho Poles'ya / P. V. Klymovych // Heohrafycheskyy sbornyk. L'vov, 1961. – # 6. S. 37–46.
6. Klymovych P. V. Nekotorye osobennosti landshaftnoho rayonyrovannya Volynskoho Poles'ya / P. V. Klymovych // Heohrafycheskyy sbornyk L'vovskoho un-ta, 1963. Vyp. 7. – S. 67–74.
7. Koynova I. B. Antropohenna transformatsiya landshaftnykh system zakhidnoyi chastyny Volyns'koho Polissya : avtoref. dys. ... kand. heohr. nauk / I. B. Koynova. – L'viv, 1999. – 24 s.

8. Kukurudza S. Y. Teoretycheskye y metodicheskye problemy srednemasshtabnykh landshaftnykh yssledovanyy (na prymere Volynskoy oblasti). Avtoref. dys. ... kand. heohr. nauk. – Kyev, 1979. – 25 s
9. Marynych O. M. Udoskonalena skhema fizyko-heohrafichnoho rayonuvannya Ukrainy / [O. M. Marynych, H. O. Parkhomenko, O. M. Petrenko, P. H. Shyshchenko.] // Ukr. heohraf. zhurn. – 2003. – # 1. – S. 16–20.
10. Mishchenko O. V. Ekolohe-hospodars'ka orhanizatsiya terytoriyi Volyns'koyi oblasti /O. Mishchenko/ Materialy dopovidey Vseukrayins'koyi naukovoyi konferentsiyi, prysvyachenoyi 15-richchyu kafedry Konstruktyvnoyi heohrafiyi i kartohrafiyi L'vivs'koho Natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka (L'viv, 14-16 travnya 2014). – L'viv, 2015. – S. 20–24.
11. Pryroda Volyns'koyi oblasti / za red. K. I. Herenchuka. – L. : Vyshcha shk., 1975. – 147 s.
12. Tarasyuk N. A. Antropohenna transformatsiya landshaftiv Zakhidnoho Polissya [Tekst] / Tarasyuk N. A., Tarasyuk F. P. // Pryroda Zakhidnoho Polissya ta prylehlykh terytoriy: Materialy nauk.-prakt. konf. m. Luts'k, 22-24 veres. 2005r. – Luts'k : Vezha, 2005. – S. 117–120.
13. Tutkovskyy P. A. Zonal'nost' landshaftov y pochv v Volynskoy hubernyy. – / P. A. Tutkovskyy // Pochvovedenye. – 1910. – #3. – S. 235–253.
14. Fizychna heohrafiya Ukrainy [Tekst] : pidruchnyk / O. M. Marynych, P. H. Shyshchenko. – K. : “Znannya”, 2006. – 511 s.

Аннотация:

Елена Мищенко. ЛАНДШАФТЫ ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ.

Волынская область расположена в пределах двух ландшафтных зон: смешанных лесов, где выделяют область Волынского Полесья и широколиственных лесов, в которой сформировалась Волынская возвышенная область. Границу между ландшафтными областями проводят по линии, где водно-ледниковые пески, супеси граничат с лессовыми суглинками и супесями. В пространственном распределении природных ландшафтов Волынской области можно выделить четыре уровня: пойменные лугово-болотные, надпойменные террасы, нетеррасированные склоны, пологовыпуклые и узкогребневые вершины лессовых пасм.

Основными физико-географическими особенностями ландшафтов области Волынского Полесья является наличие меловых пород, равнинность, значительное развитие ледниковых форм рельефа, карста, высокое залегание грунтовых вод, развитая речная сеть и заозеренность, переувлажнение и заболоченность, широкое развитие долинных ландшафтов. Интенсивные преобразования ландшафтов Волынского Полесья обусловленные развитием транспортной сети, осушением полесских почв, экстенсивным ведением сельского хозяйства, уменьшением площадей леса. Однако, такие процессы как заболоченность, переувлажнение, карст сдерживают развитие антропогенной деятельности на этой территории.

Ландшафты Волынской возвышенной области характеризуются как равнинные и холмистые природно-территориальные комплексы, которые возникли среди широколиственных и хвойно-широколиственных лесов где, меловые отложения, перекрытые сплошным покровом лессовых образований на которых сформировались почвы черноземного типа под травяной растительностью и серые оподзоленные под широколиственными, дубово-грабовыми лесами. Одним из ведущих факторов антропогенной преобразованности ландшафтов Волынской возвышенной области – сравнительно высокая освоенность и заселенность. Умеренный климат и гидрологический режим, наиболее плодородные в регионе почвы, способствовали сплошной распаханности интенсивно расчлененных ландшафтов Волынской возвышенности области, формирование яро-балочных форм.

Ключевые слова: природный ландшафт, физико-географическое районирование Волынской области, хозяйственное использование ландшафтов, область Волынского Полесья, Волынская возвышенная область.

Abstract:

Olena Mishchenko. THE LANDSCAPES OF VOLYN REGION.

Volyn region is located within two landscape zones: mixed forests, which distinguish the region Volyn Polesia and deciduous forests, which formed Volyn highland region. The boundary between the natural areas is the line where the water-glacial sands and the loamy sands, border with the loess loam and the loamy sands. There are four levels in the spatial distribution of natural landscapes of Volyn region: the floodplain meadows and marshes, the fluvial terraces, the slopes without terraces, the tops of loess strands.

The major physiographic features of the landscape area of Volyn Polesia are the presence of Cretaceous rocks, plainness, the significant development of glacial landforms, karst, a high occurrence of groundwater, significant density of river network and lakes, high moisture and a lot of swamps, a lot of lowland landscapes. The intense transformation of the landscapes of Volyn Polesia is caused by the development of the transport network, drainage of woodlands soils, extensive agricultural works, reducing the forest areas. However, processes such as forming of the swamps and wetlands, karst sometimes hinder the development of human activities in the area.

The landscapes of Volyn highland region are flat and hilly nature-territorial complexes arising among deciduous and coniferous-deciduous forests, where Cretaceous sediments are overlain by a solid mantle of loess formations on which were formed chernozem type of soils covered with herbaceous vegetation and grey podzol soils covered with oak and hornbeam forests. One of the main factors of anthropogenic landscapes transformation of Volyn highland region is relatively high occupancy and cultivation. The temperate climate and hydrological regime of the most fertile soils in the region have contributed to a continuous intensive tillage of partitioned upland landscapes of Volyn region and forming of ravine and beam shapes.

Keywords: natural landscape, physical-geographical regionalization of the Volyn region, economic use of the landscape, the region of Volyn Polesia, Volyn highland region.